

Το σώμα στην Ελληνιστική εποχή (Νικόλαος Γιόφτσιος, Θεολόγος)

/ [Πεμπουσία](#)

Χαρακτηριστικό των Ελληνιστικών χρόνων είναι η μεγάλη αύξηση των αθλητικών κέντρων και των αθλητικών εορτών και στην κυρίως Ελλάδα αλλά και στα βασίλεια των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Αυτό συνέβη εξαιτίας της εξάπλωσης του ελληνισμού όπως επίσης και λόγω των νέων οικονομικών συνθηκών καθώς και στη φιλοδοξία των βασιλέων να συνδέσουν το όνομά τους με μεγαλεπήβολα έργα (Wilford, 2004).

Οι βασιλείς των ελληνιστικών κρατών αφιέρωναν μεγάλες δαπάνες για την τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων με αποτέλεσμα είχαν να εισέλθει η πολυτέλεια στους αθλητικούς αγώνες και να ενισχυθούν τα ποσοστά θεαματικότητάς τους. Για αυτό το λόγο τα γυμνάσια απέκτησαν κοσμοπολίτικο χαρακτήρα και οι αγώνες έγιναν μαζικότεροι.

Παρόλη την πολυτέλεια και την ενίσχυση του αθλητισμού, υπήρξε ένα πραγματικό

πλήγμα στον τομέα και ήταν η επαγγελματοποίησή του. Σε αντίθεση με τα ομηρικά και κλασικά χρόνια, όπου οι αθλητές αγωνίζονταν είτε για το ηρωικό ιδεώδες είτε για την προβολή της σωματικής και πνευματικής τους ευεξίας αντίστοιχα, κατά τα ελληνιστικά χρόνια παρουσιάζεται το φαινόμενο οι αθλητές να αγωνίζονται μόνο για τα χρήματα (Μαυροματάκη, 2001).

Τώρα όσο αφορά τη σωματική κατάσταση των ανθρώπων της εποχής, οι περισσότερες πληροφορίες για το ιδανικό σώμα και τη σχέση σώματος και ψυχής κατά την εποχή των ελληνιστικών χρόνων πηγάζουν από την τέχνη και τη φιλοσοφία. Ενώ στην Κλασική Εποχή οι γλύπτες ήθελαν να δίνουν στα έργα τους ιδανικές αναλογίες στην Ελληνιστική Εποχή η τέχνη προσπαθεί να αποδώσει τις μορφές όπως είναι πραγματικά. Ταυτόχρονα, οι καλλιτέχνες δίνουν μορφή σε περισσότερους ανθρώπινους τύπους, όπως αθλητές, παιδιά και ηλικιωμένους. Πιο συγκεκριμένα, η παραδοσιακή αντίληψη για την ομορφιά μεταβάλλεται (Pollitt, 1999).

Έως και την κλασική εποχή τα μοντέλα στη γλυπτική αποτελούσαν ερασιτέχνες αθλητές ευγενικής καταγωγής. Μετέπειτα, παύει να αποτελεί βασικό ιδανικό πρότυπο ο νεαρός αθλητής με τα ωραία άκρα και τις τέλει αναλογίες. Τα μοντέλα αυτά στην ελληνιστική εποχή διαδέχτηκαν οι επαγγελματίες αθλητές. Για πρώτη φορά αναγνωρίζεται ξεκάθαρα καθαρά ως η αντίθεση μεταξύ της αδυναμίας του σώματος και της δύναμης της ψυχής. Ανδριάντες της εποχής κατασκευάζονται με εύθραυστο και αδύναμο σώμα αλλά με πολύ αυστηρό πρόσωπο και αποφασιστική έκφραση (Χόννορ και Φλέμινγκ, 1991).

Κύρια τάση της εποχής είναι η ρεαλιστική απεικόνιση του κόσμου και των ανθρώπων. Για αυτό υπάρχουν αγάλματα τα οποία αναπαριστούν την ποικιλία επιπέδων στο ανθρώπινο σώμα. Οι άνθρωποι παρουσιάζονται εν κινήσει προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Δίνεται έμφαση στην υφή και στις πτυχώσεις των ενδυμάτων καθώς και στην έκφραση του ανθρώπινου χαρακτήρα. Στόχος των καλλιτεχνών είναι η φυσιοκρατική απόδοση της διάθεσης και του χαρακτήρα των μοντέλων (Pollitt, 1999).

Ο Λύσιππος και ο Πραξιτέλης αποτελούν δυο παραδείγματα καλλιτεχνών που δημιουργούν κατά τον 4ο αιώνα και επηρεάζουν με την τέχνη τους καθώς συμβάλλουν στην εξέλιξη του ρεαλισμού. Τα έργα του Λύσιππου είναι γνωστά για

τη ζωντάνια τους. Αυτός είναι ο καλλιτέχνης βάση του οποίου τέθηκε το ζήτημα της σχέσης του έργου με το μοντέλο και επομένως το ζήτημα του ρεαλισμού στην τέχνη. Παρουσιάζεται λοιπόν μια τάση νατουραλιστικής προσωπογραφίας η οποία έχει ως στόχο την ακριβή απόδοση των ατομικών φυσιολογικών χαρακτηριστικών του ανθρώπου. Πρόκειται για μια εποχή όπου αναπτύσσεται ο ατομικισμός και το άτομο αναγνωρίζεται ως ξεχωριστή προσωπικότητα και αποδίδεται ρεαλιστικά. Ο ρεαλισμός αυτός περιλαμβάνει την καθημερινότητα και της πραγματικότητας του εκάστοτε μοντέλου (Steward, 1997).

Η φιλοσοφικές θεωρίες των ελληνιστικών χρόνων αποτελούν μία ακόμη πηγή πληροφοριών για τον άνθρωπο της ελληνιστικής εποχής. Τα φιλοσοφικά βασικά ρεύματα της εποχής είναι ο Επικουρισμός και ο Στωικισμός. Οι επιδράσεις τους επεκτάθηκαν και στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία αλλά και σε μεταγενεστέρους χρόνους. Συμβαδίζοντας με το πνεύμα της εποχής τα δυο αυτά φιλοσοφικά ρεύματα εστίασαν το ενδιαφέρον τους στο άτομο και ειδικότερα οι εκπρόσωποι τους πίστευαν ότι οι εσωτερικές δυνάμεις του ανθρώπου, δηλαδή η λογική, αποτελούν θεμέλιο για μια ευτυχισμένη και ήρεμη ζωή (Πελεγρίνης, 1997).

Ο Επίκουρος υποστήριξε ότι η ηδονή και ο πόνος αποτελούν το το μέτρο σύγκρισης για το τι πρέπει να επιλέγει ο άνθρωπος και τι να αποφεύγει. Η απόλαυση της ηδονής είναι ηθικά θεμιτή και πρέπει να επιδιώκεται καθώς αποτελεί το μοναδικό τρόπο εξασφάλισης της ανθρώπινης ψυχικής ηρεμίας. Διαχωρίζει τις ηδονές σε καταστηματικές και σε κατά κίνησιν ηδονές και θεωρεί τις πρώτες ανώτερες από τις δεύτερες. Τόνιζε επίσης ότι η ηδονή δεν είχε αποκλειστικά και μόνο σχέση με τις αισθήσεις και ότι προϋπόθεση για την απόλαυση της ζωής είναι, πέρα απ' όλα αυτά, τα ιδανικά όπως η αυτοκυριαρχία, το μέτρο κι η εσωτερική γαλήνη. Άρα η ηδονή αποτελεί το σημαντικότερο πάθος που θα χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο αληθείας για να επιλέξει ή να αποφύγει κανείς μια πράξη. Πολλοί αντίπαλοί του τον κατηγορήσαν για ηδονισμό, αλλά το περιεχόμενο που δίνει ο Επίκουρος στην ηδονή είναι διαφορετικό από αυτό που αντιλαμβάνεται ο σύγχρονος άνθρωπος (Windelbant και Heimsoeth, 1986).

Όσον αφορά το θάνατο και την επίδραση του στο ζεύγος σώμα και ψυχή υποστηρίζει ότι με το θάνατο επέρχεται το τέλος όχι μόνο των δυο. Για τον Επίκουρο το σύμπαν είναι άπειρο και αιώνιο και ότι συμβαίνει στον κόσμο συμβαίνουν με βάση τις κινήσεις και τις αλληλεπιδράσεις των ατόμων που διακινούνται στον κενό χώρο (Θεωδορίδης, 1999).

Οι στωικοί πίστευαν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν την ίδια λογική και θεωρούσαν ότι ο κάθε άνθρωπος αποτελεί έναν ολόκληρο κόσμο σε μικρογραφία. Είναι ένας μικρόκοσμος που αντικατοπτρίζει τον μακρόκοσμο. Με αυτό τον τρόπο παρέκαμψαν τη διαφορά μεταξύ ανθρώπου και Σύμπαντος και κατά τον ίδιο τρόπο αγνόησαν και την αντίθεση μεταξύ πνεύματος και ύλης. Γι' αυτούς, η φύση είναι μία και μοναδική (Windelbant και Heimsoeth, 1986).

Οι στωικοί απέρριπταν τον ηδονισμό και πίστευαν ότι η ευτυχία βρίσκεται μέσα στην αρετή, όπου φτάνει όποιος ζει σύμφωνα με τη φύση. Οι τέλειες αρετές όπως η φρόνηση, η δικαιοσύνη, η ανδρεία, η σωφροσύνη, και όσες άλλες υπάγονται σε αυτές αποτελούν μορφές γνώσης. Ο ευτυχισμένος βίος είναι μία σειρά πράξεων ενάρετα επιτελεσμένων και σύμφωνα με τη φύση. Κάθε τι το ωφέλιμο είναι αγαθό μόνον όταν χρησιμοποιείται σωστά, και σύμφωνα με αυτή την έννοια η αρετή αποτελεί το μοναδικό αγαθό (Παπαντωνίου, 1982).

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)